
September 2014

Nya sanktionsavgifter på arbetsmiljöområdet

Sedan den 1 juli 2014 gäller ett delvis nytt påföljdssystem på arbetsmiljöområdet. Flera bestämmelser i Arbetsmiljöverkets föreskrifter som tidigare var straffbelagda, är nu istället belagda med sanktionsavgift. Samtidigt har det högsta beloppet för avgiften höjts från 100 000 kronor till 1 000 000 kronor. För att undvika att någon drabbas av både vite och sanktionsavgift alternativt straff, har vidare en konfliktlösningsregel införts i arbetsmiljölagen. Sanktionsavgift ska inte tas ut och det ska inte dömas till straff om gärningen omfattas av ett föreläggande eller förbud som har meddelats av Arbetsmiljöverket.

Sanktionsavgifter istället för straff

Arbetsmiljölagen är en ramlag som kompletteras av föreskrifter som utfärdas av Arbetsmiljöverket med stöd av bemyndiganden i lag. Sanktionssystemet är konstruerat så att vissa överträdelser kan leda till straff, normalt med böter som påföljd, eller sanktionsavgift. Samtliga föreskrifter kan genomdrivas med föreläggande eller förbud. Överträdelser av förelägganden eller förbud kan i sin tur under vissa förutsättningar leda till straff.

Sanktionsavgift är en administrativ påföljd som drabbar den arbetsgivare, dvs. normalt en juridisk person, som har överträtt en avgiftsbelagd bestämmelse. Arbetsgivaren blir skyldig att betala avgiften när en överträdelse har skett även om överträdelsen inte har skett med uppsåt eller av oaktsamhet. Arbetsgivaren har således ett s.k. strikt ansvar för överträdelsen. Böter är en straffrättslig påföljd som drabbar den eller de fysiska personer som med uppsåt eller av oaktsamhet har överträtt en straffbelagd bestämmelse. Att bryta mot en straffbelagd bestämmelse är en kriminell handling. Ett sådant arbetsmiljöärende hanteras därför av åklagare och allmän domstol.

I en statlig utredning har systemet med straffsanktioner på arbetsmiljöområdet bedömts till stora delar vara både ineffektivt och resurskrävande. I syfte att förenkla och effektivisera sanktionssystemet för en bättre arbetsmiljö, har därför sanktionsavgifter nu i stor utsträckning ersatt straffsanktioner. Straffsanktioner finns dock kvar för vissa överträdelser såsom vid brott mot föreläggande eller förbud som inte har förenats med vite, brott mot vissa bestämmelser till skydd för minderåriga och brott mot skyldigheten att anmäla olycksfall och allvarliga tillbud till Arbetsmiljöverket.¹

---

¹Skyldigheten att anmäla olycksfall och allvarliga tillbud till Arbetsmiljöverket regleras numera i 3 kap. 3 a § arbetsmiljölagen istället för i 2 § arbetsmiljöförordningen.

September 2014**Nya
sanktionsavgifter på
arbetsmiljöområdet****Hantering av sanktionsavgifter**

Ett arbetsmiljöärende med sanktionsavgifter hanteras i första hand av Arbetsmiljöverket. Om en inspektör vid en inspektion på en arbetsplats finner brister i arbetsmiljön som kan strida mot avgiftsbelagda bestämmelser, rapporteras det vidare till Arbetsmiljöverket. Ärendet hanteras därefter internt på myndigheten.

Om Arbetsmiljöverket beslutar att arbetsgivaren ska betala en sanktionsavgift, skickas ett s.k. avgiftsföreläggande till arbetsgivaren som ska godkänna föreläggandet inom viss tid.

Om arbetsgivaren godkänner avgiftsföreläggandet, ska avgiften betalas till länsstyrelsen inom viss tid. Om arbetsgivaren inte godkänner avgiftsföreläggandet får Arbetsmiljöverket ansöka till förvaltningsrätten om att sanktionsavgiften ska tas ut. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

En sanktionsavgift får bara tas ut om ansökan har delgetts arbetsgivaren inom fem år från det att överträdelsen skedde.

Storleken på sanktionsavgifter

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter varierar storleken på sanktionsavgiften mellan 5 000 kronor och 1 000 000 kronor. Arbetsmiljöverket har bedömt risknivån för de bestämmelser som har förenats med sanktionsavgift. De bestämmelser som reglerar de allvarligaste riskerna har försetts med högre sanktionsavgift.

Differentierad eller fast avgift

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter anges hur sanktionsavgiften beräknas för olika slag av överträdelser. Arbetsmiljöverket använder sig av två olika modeller för beräkning av sanktionsavgiften. Den ena modellen grundar sig på en differentierad avgift och den andra modellen grundar sig på en fast avgift. Vilken modell som används beror på typen av överträdelse.

Differentierad avgift används när överträdelsen representerar ett s.k. systemfel, dvs. ett fel som beror på bristande eller obefintliga rutiner i arbetsmiljöarbetet som leder till att bestämmelser inte följs. Till följd av bristens karaktär, kan samma bestämmelse överträdas flera gånger vid ett inspektionstillfälle. Vid systemfel tas endast en sanktionsavgift ut oavsett antalet överträdelser vid ett inspektionstillfälle. Ett exempel på systemfel är när en eller flera truckförare saknar tillstånd från arbetsgivaren att köra truck på arbetsplatsen. Sanktionsavgiften för en sådan överträdelse varierar mellan 15 000 och 150 000 kronor. De flesta sanktionsavgifter är differentierade avgifter.

Storleken på de differentierade sanktionsavgifterna baseras på antalet sysselsatta hos arbetsgivaren det datum då överträdelsen konstaterades. Med sysselsatta avses både anställda och inhyrda hos arbetsgivaren; oavsett om de arbetar heltid eller deltid. Samtliga sysselsatta under samma organisationsnummer räknas, och inte endast antalet

---

September 2014

Nya sanktionsavgifter på arbetsmiljöområdet

sysselsatta på den arbetsplats som har inspekterats. Beräkningen utgår från antalet sysselsatta, dels då det anses utgöra ett tydligt mått på arbetsgivarens betalningsförmåga, dels då uppgiften är relativt enkel att kontrollera. Arbetsgivare som har 500 sysselsatta eller fler, betalar alltid maximal avgift.

Fast avgift faller ut per överträdelse och är oberoende av antalet sysselsatta på arbetsplatsen. Ett exempel på fast avgift är då en eller flera arbetstagare arbetar med rivning av asbest eller asbesthaltigt material och saknar giltigt utbildningsbevis för det. Sanktionsavgiften för en sådan överträdelse är 50 000 kronor per person.³

På Arbetsmiljöverkets hemsida www.av.se, finns en lista med uppgifter om vilka föreskrifter och bestämmelser som är förenade med sanktionsavgifter samt uppgifter om storleken på de fasta avgifterna och spannet för de differentierade avgifterna. Ett fyrtiotal bestämmelser med sanktionsavgifter trädde i kraft den 1 juli 2014. Ytterligare fyra bestämmelser med sanktionsavgifter kommer att träda i kraft den 1 januari 2015 respektive den 1 januari 2016.⁴

Nedsättning av sanktionsavgift

Sanktionsavgiften kan sättas ned helt eller delvis om överträdelsen är ringa, ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut sanktionsavgiften. En överträdelse kan anses som ringa när den vid en samlad bedömning framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom föreskriften. Ett exempel på när en överträdelse kan vara ursäktlig är om den beror på en omständighet utanför arbetsgivarens kontroll. Hel eller delvis nedsättning kan också ske om det skulle vara oskäligt att ta ut en avgift med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, t.ex. om den inte står i rimlig proportion till överträdelsen.

Leif Ramberg,
Partner / Advokat

Eva Folkow,
Associate

---

³6 § AFS 2006:1 med ändring i AFS 2014:27

⁴17 § AFS 2012:1, 60 a och 92 a §§ AFS 1993:3 med ändring i AFS 2014:26 (2015) och 47 § AFS 2013:3 (2016)